

Pamiętnik Literacki 2007, 3, s. 177-195

Archiwum Ostapa Ortwina we Lwowie

oprac. Jadwiga Czachowska

ARCHIWUM OSTAPA ORTWINA WE LWOWIE

Opracowała

JADWIGA CZACHOWSKA

(Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa)

Przez kilkanaście lat od zakończenia drugiej wojny światowej badacze polscy nie mieli możliwości korzystania ze zbiorów archiwów i bibliotek lwowskich. Sytuacja uległa pewnej zmianie dopiero po podpisaniu przez Polską Akademię Nauk umowy o współpracy z Akademią Nauk ZSRR 21 XII 1957, która m.in. przewidywała wymianę pracowników naukowych w celu przeprowadzania kwerend w źródłach niedostępnych w kraju.

Już pierwsze wyjazdy do Lwowa w latach sześćdziesiątych pracowników Instytutu Badań Literackich PAN¹ potwierdziły duże znaczenie tego punktu umowy dla prac z zakresu nauki o literaturze. Szczególną wagę miały bogate zbiory należącej po 1945 roku do Ukraińskiej Akademii Nauk (UAN) Lwowskiej Naukowej Biblioteki im. W. Stefanyka (przed zajęciem Lwowa przez Armię Czerwoną we wrześniu 1939 Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, której tylko część została oddana Polsce i przewieziona do Wrocławia). Znajdowały się tu liczne polskie druki, zwłaszcza czasopisma, nieistniejące w bibliotekach krajowych, oraz zbiory rękopisów, w tym kilkadziesiąt zespołów polskich przejętych przez Bibliotekę po 1939 roku. Ich pełne wykorzystanie przez badaczy z Polski, delegowanych w ramach umowy, natrafiło jednak wielokrotnie na duże trudności, spowodowane m.in. rygorystycznym stosowaniem przez dyrekcję Biblioteki UAN zasady, iż udostępnia się jedynie materiały związane bezpośrednio z podanym w delegacji tematem.

Wśród nowych zespołów rękopisów bardzo cenny dla badań nad literaturą i kulturą literacką końca XIX i XX wieku okazał się zbiór archiwaliów Ostapa Ortwina (właściwe nazwisko: Oskar Katzenellenbogen, 1876–1942), wybitnego krytyka literackiego i teatralnego, publicysty, redaktora czasopism, wydawcy, jednego z najaktywniejszych uczestników życia kulturalnego i literackiego Lwowa. Zawarte w tym zespole materiały gromadzone były i pieczołowicie przechowywane przez Ortwina od lat dziecięcych przez całe życie. Najwcześniejsze teksty: dzienniczek 10-latką i notatki z ówczesnych lektur, pochodzą z 1886 roku, ostatni chronologicznie list Gustawa Herlinga-Grudzińskiego do Ortwina jako autora studium *O lirycie i wartościach lirycznych* napisany został w łagrze pod Archangielskiem na początku zimy 1941². Po tragicznej śmierci Ortwina, zamordowanego przez gestapo prawdopodobnie w kwietniu 1942³, zbiór został ukryty przez przyjaciół w dawnej Bibliotece

¹ Delegacje do lwowskich zbiorów bibliotecznych i archiwalnych otrzymali m.in. zatrudnieni w Dziale Dokumentacji Literatury Końca XIX i XX Wieku IBL: – Czachowska (1960 i 1967), R. Loth (1963), F. Lichodziejewska (1964), B. Winklowska (1965).

² Pełny tekst listu, którego fotokopię otrzymał od prowadzącej badania dotyczące aktorów lwowskich J. Hery 20 XII 1996, zamieścił G. Herling-Grudziński w *Dzienniku pisanym nocą 1993–1996* (w: *Pisma zebrane*. T. 10. Warszawa 1998).

³ Ostatnią znaną datą z życia Ortwina jest data jego chrztu: 28 III 1942, w kościele św. Marii Magdaleny we Lwowie; rodzicami chrzestnymi byli: filozof Roman Ingarden i poetka Maria Ludwi-

Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Gromadzi rękopisy utworów literackich (nie tylko Ortwin, ale też innych autorów), listy ponad 100 osób, w tym wielu wybitnych twórców, pisma związane z działalnością licznych stowarzyszeń i instytucji kulturalnych, dokumenty osobiste i rodzinne.

Ten ogromny zespół rękopisów, w układzie dokonany zapewne jeszcze przez samego Ortwin: według rodzajów tekstów i ich tematyki, w którym najliczniejszą grupę stanowi listy do Ortwin, wypełniał w 1967 roku 28 teczek. Przymusowe przenosiny z mieszkania Ortwin do Biblioteki nie mogły nie zaburzyć układu w obrębie teczek. O porządkowaniu zespołu wiadomo tylko, że zajmował się tym w latach pięćdziesiątych zatrudniony w Dziale Rękopisów Kazimierz Giebułtowski⁴.

Opis zawartości zespołu archiwalnego Ostapa Ortwin sporządzony został przeze mnie w czasie drugiego pobytu we Lwowie w maju 1967⁵. Tym razem zadaniem moim było przeprowadzenie kwerendy materiałowej dotyczącej życia i twórczości Ortwin w związku z przygotowywaną edycją wyboru jego pism krytycznych w serii „Biblioteka Studiów Literackich”⁶. Mając świadomość, iż zamierzony przez kierownictwo Działu Rękopisów katalog zbiorów nie zostanie szybko opracowany, starałam się możliwie dokładnie opisać całą zawartość poszczególnych teczek⁷, aby notatki robocze, nie przeznaczone do publikacji, mogły służyć dalszym pracom poświęconym twórcom i życiu literackiemu Lwowa. Ze względu na pośpiech spowodowany krótkim okresem delegacji (dwa tygodnie), ograniczyłam notowanie danych formalnych, koncentrując uwagę na treści rękopisów, tak aby ustalić ich temat, a przy tekstach ważniejszych ze względu na osobę autora i poruszane sprawy podać zwięzłe streszczenie, niekiedy nawet z zacytowaniem fragmentów szczególnie interesujących.

Od 1967 roku minęło 40 lat. Do dziś jedynym informatorem o zbiorach znajdujących się w Dziale Rękopisów Lwowskiej Naukowej Biblioteki UAN jest ujęty ogólnikowo przewodnik pt. *Osobysti archiwni fondy Widdiłu Rukopysiw. Anotowanij pokazcyk* (wyd. 1: 1977, wyd. 2, poprawione i uzupełnione: 1995). W tej sytuacji, pomimo wprowadzenia po 1967 roku zmian w układzie rękopisów i nowej numeracji⁸, wydaje się celowe opublikowanie owych roboczych notatek – z nadzieją, iż przyczynią się do wprowadzenia zbioru Ostapa Ortwin w obieg naukowy⁹.

ka Czerny. Wkrótce potem Ortwin został aresztowany i zginął zastrzelony w siedzibie gestapo przy ul. Pelczyńskiej.

⁴ Kazimierz Giebułtowski (1878–1959), polonista, bibliotekarz, pracownik Wydawnictwa Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie, a następnie po wojnie Działu Rękopisów Biblioteki Naukowej im. W. Stefanyka. Zgodnie z notatką w teście 4, grupującej teksty studiów literackich Ortwin i związanych z nimi materiałów, wprowadził tu układ według kolejności alfabetycznej autorów, których dotyczyły.

⁵ W czasie pierwszego wyjazdu do Lwowa w roku 1960, związanego z pracą nad monografią biobibliograficzną G. Zapolskiej (Kraków 1966) oraz nad edycją korespondencji L. Staffa pt. *W kręgu literackich przyjaźni. Listy* (Oprac. J. Czachowska, I. Maciejewska. Warszawa 1966), dyrekcja Biblioteki UAN udzieliła mi jedynie pozwolenia na zapoznanie się z listami Staffa i Zapolskiej w teście 10 zespołu Ortwin.

⁶ Rękopisy zachowane w zespole O. Ortwin wykorzystałam w edycji jego *Pism krytycznych* (Warszawa 1969–1970) – t. 1: *O Wyspiańskim i dramacie* (tu też szkic biograficzny); t. 2: *Żywe fikcje. Studia o prozie, poezji i krytyce* (tu też bibliografia pisarza).

⁷ Pewna selekcja informacji została zastosowana w teściach 1–6, 13–15, 17–19, w których opisie zrezygnowałam z podawania dokładnych wykazów lektur Ortwin, nawet gdy były to książki potrzebne do prac literackich i publicystycznych.

⁸ Np. wedle informacji w pracy doktorskiej S. Ukrainiec-Michałek *Dyskusje literackie we Lwowie w latach 1929–1939*, obronionej w IBL PAN w roku 2003, listy do Ostapa Ortwin zgromadzone w roku 1967 w teściach 7–11 znajdują się obecnie w teściach 186–468.

⁹ Niektóre z przysyłanych przez pisarzy listów zachowanych w archiwum Ortwin zostały opublikowane: L. Staff, *Do Ostapa Ortwin*. Oprac. J. Czachowska. W: *W kręgu literackich przyjaźni*. – *Listy Karola Irzykowskiego do Ostapa Ortwin*. Oprac. J. Czachowska. „Miesięcznik Literacki” 1970, nr 1. – *Listy Romana Ingardena do Ostapa Ortwin*. Oprac. S. Ukrainiec. „Pamiętnik Literacki” 1999, z. 1.

OPIS ZAWARTOŚCI ARCHIWUM OSTAPA ORTWINA W 1967 ROKU

Teczka 1

[WCZESNE TEKSTY I MATERIAŁY RÓŻNE]

Dziennik dziecięcy pisany w Stanisławowie w latach szkolnych (od 30 VII 1886 do 19 IV 1892); zawiera notatki o przeczytanych książkach, oglądanych przedstawieniach teatralnych i innych imprezach amatorskich; na końcu zestawienie lektury (łącznie 217 pozycji).

Teksty wierszyków ułożonych w 1887 roku: *Azorek, Kruczek, Wioska, Burza, Pieszczona dziecina*.

Osobno, w obwolucie, brulion notatek pt. *Z zapisków niedoszłego Jewreja. Rozmyślenia nad stanem kwestii żydowskiej podczas i po inwazji rosyjskiej 1914/1915*. Spisał Hoplita Kartacz, żołnierz pospolitak. Tekst na zmianę w języku polskim, niemieckim i francuskim.

Brulion wiersza *Nektar*, przesłanego Leopoldowi Staffowi przed wydaniem tomu *Dzień duszy* (Lwów 1903).

Czystopisy kilku wierszy podpisanych pseudonimem Jacek Hoplita: *Czar chwili, Okrzyk, Póki czas, Przedwiośnie, Meteory, Dziwaczny deseń*.

Notatki z działań wojennych (komunikaty).

Kilka numerów hektograficznego pisemka szkolnego pt. „Utile Dulci” – tu m.in. w nrze z 15 V (1890?) artykuł wstępny nie podpisany (prawdopodobnie autorstwa Ortwin), wzywający do braterstwa, wykazania siły ducha i jedności, do pracy dla Ojczyzny, sumiennego spełniania obowiązków względem Boga i bliźnich.

Ulotka podpisana: „Zjednoczenie. Stowarzyszenie Polskiej Młodzieży Akademickiej Wyznania Mojżeszowego”, z notatką: „Ułożyłem w 1914 r. Ortwin”, wzywająca młodzież żydowską, aby wzięła udział w walce całego narodu polskiego o wolność.

Wycinek z pisma ukraińskiego „Na Zustric” (1935, nr 18) z przekładem artykułu Ortwin *Samoistność krytyki literackiej*.

List do redakcji „Ilustrowanego Ekspresu Wieczornego” z prośbą o zamieszczenie notatki pt. *Przyczynek do skandalu poetyckiego*, zawierającej protest przeciw ogłoszonemu w „Dzienniku Polskim” – a rzekomo podpisanemu przez Ortwinę i prof. Eugeniusza Kucharskiego – oświadczeniu, iż nie określił jako „wybitnych poetów” grupy złożonej z pięciu „znakomitości” (prawdopodobnie chodzi o skamandrytów); w związku z tym Ortwin wycofuje się z *jury* konkursu.

Teczka 2

MATERIAŁY DO PRAC LITERACKICH, NOTATKI Z LEKTURY

6 zeszytów zawierających notatki i wypisy z lektur z zakresu literatury polskiej, niemieckiej i skandynawskiej.

Tekst (niepełny) odczytu o sytuacji w polskiej literaturze współczesnej w oparciu o książkę Wacława Nałkowskiego, Marii Komornickiej i Cezarego Jellenty pt. *Forpocztę* (Lwów 1895), wygłoszony w środowisku studenckim w Wiedniu w roku 1896 (22 s.).

3 teksty (być może, materiały do odczytów): *John Gabriel Borkman* (o Ibse nie, 7 s.); *Bogusławski o „Quo vadis”* (5 s.); „*Ranek*” *Turgieniewa* (3 s.).

Na odwrocie kartek zeszytowych fragmenty prozy poetyckiej oraz tekst bajki o królu, który za wszelką cenę chciał zdobyć orła, unoszącego się wysoko na niebie. Nie zdołali trafić go strzelcy. Dopiero błazen zaproponował, aby zdobyć go podstępem, gdy zleci po żer na ziemię. Król był zachwycony.

Teczka 3

MATERIAŁY DO PRAC KRYTYCZNYCH, NOTATKI Z LEKTURY

5 zeszytów zawierających notatki i wypisy z lektur z zakresu teorii literatury, opublikowanych w Dwudziestoleciu międzywojennym.

3 małe notatniki z różnymi zapiskami.

Bruliony wierszy, m.in. erotyków.

Teczka 4

STUDIA LITERACKIE I ZWIĄZANE Z NIMI MATERIAŁY

W teczce znajduje się informacja, że zawartość porządkował Kazimierz Giebułtowski, układając teksty według alfabetycznej kolejności pisarzy, których dotyczą.

Berent Wacław

O stylu i metodzie „Oziminy” Wacława Berenta (28 k., brak k. 1).

Tekst poświęcony twórczości Berenta – prawdopodobnie odczyt z 1911 roku (12 k.).

Brzozowski Stanisław

Tekst odczytu o *Płomieniach* (11 s.).

Wyciągi z listów Brzozowskiego do Ortwina i Bernarda Połonieckiego, wydawcy i księgarza.

Hauptmann Gerhard

Der arme Heinrich – recenzje Ortwina o utworze Hauptmanna. W zakończeniu informacja, iż wyjdzie on niebawem drukiem w przekładzie Jana Kasprowicza (18 s., mikrofilm w IBL).

Ibsen Henrik

Ibsen w rozwoju dramatu (druga połowa tekstu) (5 s., mikrofilm w IBL).

„*Mały Eyolf*” Ibsena (21 s., mikrofilm w IBL).

Kasprowicz Jan

O gązdstwie Kasprowiczowskiej „Księgi ubogich” (mpis, 22 s.).

Podstawy liryki Kasprowicza (mpis, 22 s.).

Notatki luźne.

Korzeniowski Apollo

Notatki.

Kozicki Władysław

Wspomnienie o Władysławie Kozickim (4 s.).

Kraśiński Zygmunt

Studium bez tytułu złożone z części: *Problem Masynissy, Masynissa, Katakumby, Fatum, Układ z szatanem, Sąd* (17 k. ułożonych w kolejności i 21 k. z dalszym tekstem, nieuporządkowanych, mikrofilm w IBL).

Maeterlinck Maurice

Utwór literacki o incipicie „Były chwile ciężkie” (18 k.).

Mickiewicz Adam

Wypiski z dzieł i listów Mickiewicza, z prac o Mickiewiczu, dotyczących głównie *Dziadów*.

Napierski Stefan

Tekst trudno czytelny, pisany ołówkiem (1 k.)

Olszewski Marian

Tekst polemiczny (8 k.).

Słowacki Juliusz

Notatki (3 k.).

Sołowjow Władimir

Notatki – prawdopodobnie do odczytu o tytule: *Sołowjow-oblubieniec*.

Staff Leopold

O „Skarbie” Staffa – początek (mpis, 4 k., mikrofilm w IBL).

Fragm. artykułu o incipicie „Dramat Staffa pt. *Skarb*” (2 k., mikrofilm w IBL).

O „Skarbie” Staffa (5 k.), toż pt. *Teatralny komunikat o „Skarbie”* (mikrofilm w IBL).

U podstaw „staffizmu” (tekst napisany ołówkiem, trudno czytelny).

Luźne notatki.

Shakespeare William

„*Hamlet*” – notatki do odczytu (prawdopodobnie z lat młodości).

Tarnowski Władysław

Notatki, wypisy.

Wierzyński Kazimierz

Notatki do recenzji tomu *Wolność tragiczna*.

Wyspiański Stanisław

Artykuł o incipicie: „Sztuka W. urodziła się z życia podziemnego Krakowa” (7 k., mikrofilm w IBL).

Artykuł o incipicie: „Wieczór dzisiejszy święcimy z pewnym opóźnieniem” (14 k., mikrofilm w IBL).

Misterium życia i śmierci u Wyspiańskiego – brak początku, omyłki w paginacji (26 s.).

O samobójstwie rzekomym Odyssa słów kilkoro – tekst napisany ołówkiem, mało czytelny, z datą: Witkowie 24 I 1918.

Na dalszych stronicach wiersze Ortwin: *Czar chwili, Przedwiośnie, Maj, Przestroga, Póki czas, Czar mimy, Wieczorna zorza* i inne – bez tytułów, opatrzone notką: „Witkowie”, oraz datami dziennymi (od 11 do 13 III) lub bez daty.

Różne wypisy i notatki.

Żeromski Stefan

Studium o tomie *Wiatr od morza* – tekst trudno czytelny (51 k.).

Teczka 5

MATERIAŁY DO PRAC HISTORYCZNOLITERACKICH I PUBLICYSTYCZNYCH

Tekst dwu rozmów (radiowych?) Ortwina z Włodzimierzem Jampolskim, pt.: *Czym jest dla nas gazeta; Świat się staje coraz młodszy* (mpis).

Żydowska kwestia – notatki.

Samoistność krytyki literackiej (brulion i mpis, 10 k.).

Liryka polska (po wojnie 1914–1918) – prawdopodobnie tekst odczytu, tytuł nadany przez Kazimierza Giebułtowskiego (83 k., mikrofilm w IBL).

O liryce i wartościach lirycznych – część 1 (mpis, 8 k.).

Jeszcze jeden komentarz – zagajenie dyskusji w lwowskim Związku Naukowo-Literackim, dotyczącej indywidualizmu, modernizmu, wartości etycznych (13 s., mikrofilm w IBL).

W osobnej obwolucie notatki i wypisy z dzieł rozmaitych autorów, konspekty odczytów, materiały do prac historycznoliterackich z różnych okresów życia, a także dotyczących zagadnienia narodowego bytu, wartości etycznych, problemów kultury, poezji, dramatu, formy i treści w utworach literackich.

W innej obwolucie bruliony recenzji dotyczących *Zazdrości i medycyny* Michała Choromańskiego, *Zalotników niebieskich* Marii Pawlikowskiej, tekstów Adolfa Nowaczyńskiego: *Wizerunek Mikołaja Reja z Nagłowic* oraz *Starościc ukarany, czyli Niedole Zoila*, twórczości Kazimiery Zawistowskiej i prac Emila Skińskiego.

Teczka 6

MATERIAŁY DO WYDANIA POEZJI KAZIMIERZA TETMAJERA

Zeszyt [1]: notatki z lektury związanej z przygotowywaną przez Ortwina edycją utworów Tetmajera, przepisane teksty wierszy, notatki na temat poszczególnych utworów.

Zeszyt [2]: wypisy z prac na temat Tetmajera, notatki o jego utworach.

Zeszyt [3]: notatki z prac poświęconych teorii wiersza.

Zeszyt [4]: notatki z książek, adnotowane opisy bibliograficzne wielu prac niemieckich.

Zeszyt [5]: teksty wierszy Tetmajera i recenzji jego twórczości.

Zestawienie zawartości (podane tytuły utworów) przygotowanego do druku wyboru wierszy Tetmajera w 4 częściach: 1. *Liryka wynurzeń osobistych. Zwierzenia i refleksje*; 2. *Erotyki*; 3. *Pejzaże i obrazy*; 4. *Rzeczy góralskie* (pod tekstami krótkie przypisy edytorskie).

Teczka 7

LISTY DO ORTWINA: A–J

Ateneum, Towarzystwo Wydawnicze (Lwów):

list z 9 IV 1925 w związku z przesłaniem egzemplarzy nowo wydanych książek: Jana Zahradnika *Ludziom smutnym* oraz Jana Parandowskiego *Dafnis i Chloe* – z prośbą o recenzje.

Augustynowicz Jan:

list z 3 VIII 1906 z Warszawy, skierowany do Księgarni Polskiej, w której

Ortwin był kierownikiem działu wydawniczego, z propozycją trzeciego wydania powieści *Książka Prot.*

Baczyński Stanisław:

list z 20 VI 1928, z prośbą o współpracę z wydawnictwem *Wiek XX*, zwłaszcza o artykuły z dziedziny krytyki literackiej oraz dotyczące problemów społecznych.

Bandrowski Jerzy:

list z 11 I 1928 z Poznania – autor przesyłając swoją najnowszą książkę dla młodzieży, *Na polskiej fali*, informuje, że ma też w rękopisie powieść *Pan Cap i panienka*, której akcja odbywa się w górach pod Zakliczynem; nie mogąc jej nigdzie sprzedać, proponuje druk w „Kurierze Lwowskim”.

Bandrowski Juliusz Kaden:

listy z 17 XII 1913, 4 XII 1914, 24 II 1923, 4 X 1925 (mikrofilm w IBL).

Barącz Stanisław:

list z 6 XI 1890, z Sereth – podziękowania za gościnne przyjęcie w Stanisławowie przez rodziców Ortwina; autor wyraża nadzieję, że w przyszłości pozna adresata osobiście.

Bąkowski Stanisław:

list z 23 V 1931 z Poznania, z prośbą o informację, gdzie ukazała się recenzja Ortwina o jego twórczości, którą cytuje Adam Galiński (właściwe imię i nazwisko: Ludwik Stolarzewicz) w antologii *Poezja Polski Odrodzonej*.

Biblioteka Polska, Instytut Wydawniczy (Warszawa):

list z 7 V 1923 – z zawiadomieniem, iż oficyna nie podejmie się edycji zbioru studiów krytycznoliterackich Ortwina, natomiast może wydać projektowane studium o Staffie; proponuje honorarium w wysokości 2 000 000 marek polskich;

list z 1 VI 1923 wyrażający zgodę na honorarium w wysokości 2 500 000 marek polskich;

list z 26 VI 1924 z prośbą o podanie daty ukończenia studium o Staffie, które miało być złożone w wydawnictwie w grudniu 1924.

Borowy Wacław:

listy z 25 VI 1921, 13 IX 1921 i 14 XI 1921 (mikrofilm w IBL).

Brzechwa Jan:

list z 31 XII 1929 z Warszawy, dotyczący współpracy Ortwina z kwartalnikiem „Wyspa”.

Brzozowska Anna:

list z 28 IX (1936?) z Warszawy – do Ortwina jako przyjaciela ojca, Stanisława Brzozowskiego, z prośbą, aby poparł pismo autorki do Polskiej Akademii Literatury o „opiekę nad pamięcią ojca”, a także – aby zebrał materiały, jakimi rozporządza w tej sprawie.

Brzozowska Antonina:

kartka z 30 I 1914 z zapytaniem, kiedy autorka mogłaby zobaczyć się z Ortwinem;

list Walentyny Szalitowej z 16 IV 1921, jako pełnomocnika siostry (żony Brzozowskiego), wyrażający zgodę na druk *Filozofii romantyzmu* Brzozowskiego

w dodatku do „Kuriera Lwowskiego” pt. „Tygodnik Literacki” oraz zawierający prośbę o zachowanie rękopisu, który Ortwin „na światło wy dostał”;

list z 5 IX 1925 z Warszawy, z prośbą o przesłanie skryptu Brzozowskiego pt. *Filozofia pracy i swobody*, na adres siostry, Walentyny Szalitowej: Kraków, ul. Szlak 21, gdyż znalazł się na niego nabywca.

Cybulski Adam Łada:

listy z Krakowa (4) z r. 1911, listy z Nicei (5) z r. 1912, list z Canne z r. 1922 – jak wynika z ich zawartości, Ortwin nie odpowiadał na nie.

Czaki Franciszek:

list z 14 III 1903 na papierze z nadrukiem pisma „Liberum Veto”, wysłany na adres redagowanego przez Ortwin tygodnika „Małpie Zwierciadło”, z prośbą o nadesłanie obiecanych tekstów, na które zarezerwowano 2–3 kolumny druku.

Dąbrowski Tadeusz:

listy z 10 i 18 XI 1913 ze Stryja – z zapytaniem o przyczyny „rozvodu” z wydawcą Bernardem Połonieckim.

Demby Stefan:

kartka z 30 X 1933, z Warszawy – z zapowiedzią przesłania autobiografii Kazimierza Tetmajera z 27 V 1899 i z prośbą o przekazanie przez Ortwin własnej autobiografii.

Drukarnia Narodowa w Krakowie:

listy (10) oraz inne pisma z lat 1913–1918 i 1933, m.in.:

list z 14 X 1913, z Krakowa, podpisany przez Napoleona Telza, który w odpowiedzi na propozycję Ortwin odmawia przystąpienia do Spółki Wydawniczej ze względu na trudności finansowe;

list z 2 XI 1913, podpisany przez Telza, który wyraża zgodę na przystąpienie do Spółki z udziałem 6000 koron;

list z 26 XI 1913 – z zastrzeżeniem, iż Drukarnia może być tylko cichym współnikiem Spółki, bo klienci księgarni „patrzyliby na to krzywo”;

list z 19 IV 1914, z Krakowa, podpisany przez Telza – z potwierdzeniem odbioru rękopisów książek: *Drobny bies* Władimira Sołłoguba i *Amator-socjalista* George’a Bernarda Shawa w tłumaczeniu Ortwin, oraz z informacją, iż polecono rozpocząć skład drukarski;

list z 16 VI 1914, z Krakowa, podpisany przez Klarę Telzową – z informacją, iż w zastępstwie męża zwraca nadesłaną do przejrzania umowę Spółki, której treść nie budzi zastrzeżeń;

list z 25 VIII 1915, z Krakowa, podpisany przez Telzową, potwierdzający otrzymanie korekt książek Sołłoguba *Drobny bies* i Shawa *Socjalista na ustroniu* (?), których druk oficyna chce zakończyć jak najprędzej, aby gotowe czekały „stosownych czasów”;

w listach z 1918 r. poruszano sprawę honorarium za wymienione przekłady, załączono też pismo Księgarni S. A. Krzyżanowskiego w Krakowie do Drukarni Narodowej z 7 I, zawierające rozliczenie za sprzedane egzemplarze.

Feldman Wilhelm:

listy (43) z lat 1900–1909 (mikrofilm w IBL).

Glass Grzegorz:

list z 30 I 1907, z Krakowa, i dalszych 5 listów z prośbą o wydanie książki (nie wynika z nich, o jakiej książce mowa).

Grabiński Stefan:

kartka z 10 VI 1921, z Przemyśla, do redakcji „Kuriera Lwowskiego” – z prośbą o druk utworu pt. *Jak Myriam odeszła*.

Grubiński Wacław:

list z 3 X 1928, z Warszawy, z prośbą o współpracę z mającym ukazać się pod koniec października tygodnikiem literackim „Echo”.

Hempel Jan:

list z 4 VIII 1913, z Lublina, z zapytaniem, czy Księgarnia Polska nie wydała-by przekładów dzieł z zakresu religioznawstwa; autor wymienia też własne, gotowe już prace.

Herling-Grudziński Gustaw:

list z obozu w Jercewie pod Archangielskiem (nie datowany, z początku zimy 1940), gdzie autor pracował przy wyрубie lasów i rozładunku wagonów, z podziękowaniem za pomoc w czasie pobytu we Lwowie i prośbą, aby na odległość „porozmawiać o poezji”; autor proponuje „wymianę zdań na temat rozmaitych zagadnień zawartych w artykule [Ortwin] o liryce i wartościach lirycznych”, prosi o odbitkę tego artykułu: „Byłaby to ogromna radość. Jest to ostatecznie jedyny sposób zachowania czy uchronienia w sobie tego wszystkiego, co tu w obozie atakowane codziennie, broni się coraz rozpaczliwiej. Proszę mi pomóc w tym nielattwym przedsięwzięciu”.

Horzyca Wilam:

listy z 15 IV 1921, 13 V 1921, 2 VII 1921, 28 VII 1931, 27 IV 1933, 13 I 1937, 28 I 1937 (mikrofilm w IBL).

Idzikowski Leon (Księgarnia Nakładowa w Kijowie):

list z 3 VI 1914, z Kijowa – odpowiedź na propozycję przyjęcia publikacji do sprzedaży; autor ostrzega, iż na wielki zbyt przekładów, szczególnie z literatury rosyjskiej, liczyć nie można, godzi się przyjąć w komis za 40% po 100 egzemplarzy każdej książki.

Ingarden Roman:

list z 24 VII 1925, z Torunia, z prośbą, aby Ortwin przeczytał i ocenił zbiorek wierszy autora oraz doradził mu w związku z zamierzonymi jego przenosinami do Lwowa, gdzie mógłby znaleźć dodatkowe źródło zarobku i drukować artykuły;

list z 23 II 1926, ze Lwowa, z prośbą o spotkanie w sprawie wierszy, które autor wręczył „niegdyś” Ortwinowi;

list z 26 II 1931, ze Lwowa, z prośbą o zaproszenie na wieczory dyskusyjne ZZLP;

list z 14 III 1931, ze Lwowa, z podziękowaniem za przysłanie zaproszenia;

list z 10 II 1935 z zapytaniem o miejsce i czas spotkania z Karolem Irzykowskim;

bilecik z 2 XI 1936 z prośbą o zwrot wypożyczonej książki Kazimierza Wierzyńskiego *Wolność tragiczna*.

Irzykowski Karol:

listy (22) z lat 1903–1937 (mikrofilm w IBL).

Jakowicki Wincenty (Księgarnia Nakładowa w Warszawie):

list z 19 X 1913, z Warszawy, wyrażający zgodę na propozycję współdziałania (ze Spółką Wydawniczą?); autor informuje, iż wydaje miesięcznik pt. „Nowe Książki” w 30 000 egz. i dołącza do pism warszawskich (co miesiąc do innego pisma) oraz prowincjonalnych w celu reklamowania książek.

Jasielski Roman (Księgarnia w Stanisławowie):

list z 5 XI 1913, ze Stanisławowa, z podziękowaniem za propozycję udziału (w Spółce Wydawniczej?); z powodu braku gotówki autor mógłby przystąpić do Spółki dopiero w styczniu 1915.

Jedlicz-Kapuściński Józef:

listy i kartki (4) z lat 1931, 1938, 1939 w sprawach związanych z członkostwem autora w ZZLP oraz publikacją jego prac.

Jellenta Cezary:

listy i kartki (6) z lat 1907 i 1930 – nie zawierają treści wartych odnotowania.

Teczka 8

LISTY DO ORTWINA: K–M

Kallas Aniela (właściwe nazwisko: Korngutówna):

list nie datowany (Lwów, 1932?) z prośbą o wzięcie w obronę przed „potwarzą”, rzuconą przez Antoniego Wysockiego w sprawie Gabrieli Zapolskiej.

Kawyn Stefan:

listy z 13 IV 1933, 18 IV 1933, 28 XI 1933, 25 VI 1934, 8 XI 1935 oraz z r. 1936, ze Lwowa, dotyczące spraw związanych z ZZLP;

w liście z 28 XI 1933 nadto zapewnienie, iż recenzja Tadeusza Hollendra z odczytu Mariana Piechala w ZZLP (druk w „Sygnałach” 1933, nr 1) jest tylko wyrazem subiektywnego sądu autora, a nie redakcji pisma;

list z 8 XI 1935, z gratulacjami z powodu odznaczenia Ortwina za wybitną twórczość literacką Złotym Wawrzynem Polskiej Akademii Literatury.

Kończkowski Stefan:

listy (28) z lat 1921–1930 (mpis w IBL).

Koło Pań Towarzystwa Szkoły Ludowej w Stanisławowie:

pismo z 12 IV 1908 z prośbą o wygłoszenie 16 V 1908 odczytu o Stanisławie Wyspiańskim.

Kot Stanisław:

list z 10 IV 1929, z Krakowa, dotyczący przygotowanego przez Ortwina wyboru utworów Kazimierza Tetmajera (mikrofilm w IBL).

Kozicki Władysław:

listy z lat 1907, 1909, 1914, 1926, 1928, 1929, 1930–1932 (mikrofilm w IBL).

Kreczowska Maria (właściwe nazwisko: Feldmanowa):

listy i kartki (10) pisane z Krakowa, m.in.:

list z 12 I 1914 z podziękowaniem za propozycje przekładów; gdyby projekto-

wane wydawnictwo powstało, to autorka chciałaby przełożyć Thomasa Hardy'ego *Far from the Maddening Brow* i *Jude the Obscure* oraz George'a Mereditha *The Ordeal of Richard Feverel* i Gilberta Keitha Chestertona;

list z 6 II 1914 – autorka zgadza się na przełożenie *Nowego Machiavellego* Herberta George'a Wellsa, choć go nie zna;

list z 15 II 1914 – po lekturze *Nowego Machiavellego* autorka stwierdza, że to nudne dzieło;

list z 11 IV 1914 z informacją o wysłaniu przekładu tomu 1 Hardy'ego;

list z 8 VI 1914 – autorka informuje, że przesyła przekład tomu 2 w ustalonym terminie, prosi o honorarium i pyta, czy nie będzie przekładu książki *Jude the Obscure*, bo jest ona znakomita.

Lack Stanisław:

listy (19) z lat 1905–1908 (mpis w IBL).

Młodnicka Wanda:

kartki (3) z pozdrowieniami.

Mondschein Józef:

listy pisane z Krakowa:

list z 5 II 1914 z informacją, że autor otrzymał zgodę Arkadija Awierczenki na przekład jego nowel;

list z 4 IV 1914 – autor przesyła list Awierczenki ze zgodą na przekład, a także wykaz nowel;

list z 12 IV 1914 z podziękowaniem za honorarium (200 koron);

list z 15 VI 1914 z propozycją dokonania przekładów innych dzieł, m.in. Conrada *Under Western Eyes* (*Oczyma Zachodu*);

list z 26 VI 1922, z Ustronia – autor zwraca Ortwinowi pobrane honorarium za nie wydany ostatecznie tom nowel Awierczenki.

Mueller Antoni:

listy – obszerne, dotyczące m.in. literatury: z 19 III 1900, 21 VII 1900, 27 VII 1900, 26 III 1901, 19 X 1901, 20 XII 1904, 18 X 1909, 5 XI 1909 (mikrofilm w IBL);

kartki (26) z pozdrowieniami z podróży i życzeniami świątecznymi z lat 1900, 1903, 1905–1908, 1912, 1915, 1923, 1925–1928; od 1923 pisane przez autora wspólnie z żoną Augustą (zmarła w Krakowie w r. 1929);

pisma z kancelarii Muellera we Lwowie:

z 13 I 1914 – w sprawie Ortwina przeciw Bernardowi Połonieckiemu o zapłatę kwoty 9585 koron, 78 halerzy;

z 14 VII 1914 z informacją, że został przygotowany projekt podania o wpis spółki „Ateneum” do rejestru handlowego;

z 21 I 1914 – zawiadomienie, że zgodnie z życzeniem Ortwina w sprawie przeciwko Połonieckiemu kwota została zmniejszona o 2606 koron, 13 halerzy;

dokument bez podpisu i daty na temat powierzenia Oskarowi Katzenellenbogenowi kierownictwa działu wydawniczego Księgarni Nakładowej, z określeniem warunków (prawdopodobnie to wzór umowy z Bernardem Połonieckim).

Musił Czesław:

bilecik z 2 IX 1909, ze Lwowa, dołączony do fotografii wspólnych przyjaciół.

Nadto w teczce 7 – niezgodnie z układem alfabetycznym:

Czytelnia Naukowa w Przemyślu:

pismo z 7 XII 1902 z prośbą o wygłoszenie odczytu lub powtórzenie odczytu o utworze Henrika Ibsena *Gdy zmartwychwstaniemy*, przedstawionego w Czytelni Akademickiej w 1899 roku.

Teczka 9

LISTY DO ORTWINA: N–R

Napierski Stefan:

list z 1 IV 1932, z Zakopanego – z podziękowaniem za zaproszenie do wygłoszenia odczytów i propozycją dwu tematów: o Wacławie Rolicz-Liederze lub o Marcelu Prouście (termin: 18 IV);

bilecik z 26 VI 1936 – z podziękowaniem za przysłany tom (*Próby przekrojów*) z „piękną dedykacją”;

list z 22 V 1937, z Warszawy – z prośbą o współpracę z dwumiesięcznikiem, który autor organizuje od jesieni („Ateneum”).

Namierkiewicz Marian – księgarnia w Poznaniu:

list z 5 IV 1914, zawierający odmowę przyjęcia propozycji Ortwin z powodu trudnej sytuacji finansowej księgarni w związku z rozpoczęciem wydawania „Biblioteki Wielkopolskiej”; autor zgadza się chętnie na przyjęcie reprezentacji wydawnictw, jeśli utworzenie Spółki dojdzie do skutku.

Olszewski Marian:

listy z 1905 roku.

Parnicki Teodor:

list z 14 V 1934, ze Lwowa – z prośbą o pomoc w uzyskaniu zapomogi od ZZLP;

list z r. 1939 z prośbą o pomoc w uzyskaniu pieniędzy z pożyczki przyznanej mu przez Związek;

kartki (2) z r. 1939 z pozdrowieniami z podróży (Rawenna, Ateny).

Pazurkowski Stanisław:

list z 16 VII 1924, z Częstochowy – autor dziękuje za odpowiedź i informuje, że skoro szkic o liryce jest, jak pisał mu Ortwin, wstępem do jego monografii o Staffie, Spółka Wydawnicza rezygnuje z oddzielnej odbitki tej pracy, natomiast chętnie podejmie pertraktacje celem opublikowania całkowitego studium o Staffie. „Co do zbioru esejów pod zamierzonym tytułem *Żywe fikcje*, to Spółka Wydawnicza upoważniła go [tj. Pazurkowskiego], jako referenta literackiego Spółki, do oświadczenia, iż zgodziłaby się na wydanie rozpraw w pomyślniejszych czasach i z minimalnym honorarium”.

Polskie Radio Lwów:

list z 25 V 1937 z informacją, że audycja Ortwin pt. *Z mojego warsztatu* zostanie nadana na początku września, i z prośbą o opracowanie audycji *Nowości literackie*.

Połoniecki Bernard:

liczne listy z lat 1905–1918 w sprawach wydawniczych oraz pisma Księgarni Polskiej (mikrofilm w IBL).

Pomirowski Leon:

list z 11 VIII 1933, z Warszawy – z propozycją współpracy z zakładanym wspólnie z Tadeuszem Święcickim tygodnikiem literackim „Pion”;

list z 22 IX 1933 z informacją, że autor polecił przesłać Ortwinowi książkę Bertranda Russela i że pierwszy numer „Pionu” ukaże się 30 IX.

Pragier Adam:

kartki (7) z r. 1917, z Morawskiej Ostrawy (od 26 IV do 9 VIII Ortwin przebywał w Reservespital w Cieszynie), m.in. 26 IV autor pyta o stan zdrowia Ortwin, a 2 V wyraża radość, iż po operacji dobrze się on czuje.

Redakcja „Pionu”:

list z 16 II 1938, z Warszawy, podpisany przez Romana Kołonieckiego, z przypomnieniem, iż przed rokiem „Pion” zaprosił Ortwin do wzięcia udziału w *jury* konkursu nowelistycznego obok Karola Irzykowskiego, Zofii Nałkowskiej, Jarosława Iwaszkiewicza, Juliusza Kadena-Bandrowskiego; konkurs przeciągnął się i dopiero w bieżącym tygodniu wymienieni członkowie *jury* przeczytali nadesłane utwory, więc teraz redakcja przesyła w załączeniu rękopisy 27 nowel z prośbą o szybką lekturę;

list z 5 V 1938 – zaproszenie na obrady *jury* konkursu 8 V w Warszawie.

Redakcja „Przeglądu Polskiego”:

list z 8 VII 1924, z Warszawy – z prośbą o współpracę z nowo założonym pismem.

Rudnicki Michał:

list z 25 VIII 1918, z Kijowa – z prośbą o dostarczenie materiałów dotyczących Stanisława Brzozowskiego, gdyż autor zamierza napisać o nim książkę.

Ruffer Józef:

liczne listy z lat 1903–1910 (mikrofilm w IBL).

Nadto – niezgodnie z układem alfabetycznym:

Kancelaria adwokacka dr Stanisław Grzesik i dr Leon Kolischer:

list do Oskarowej Katzenellenbogenowej z 8 V 1916, ze Lwowa, z wiadomością o otrzymaniu od Bernarda Połonieckiego listu informującego o przekazaniu na poczet pretensji Ortwin 400 koron, a następnie 1400 koron, oraz z prośbą o prolongatę spłaty reszty długu.

Teczka 10

LISTY DO ORTWINA: S–Z

Schifman Arnold:

listy z 9 VII 1907, 1 i 11 VIII 1907, z Poronina, dotyczące propozycji, aby Ortwin współpracował z nowym pismem teatralnym (autor zamierza od października wydawać je w Warszawie, pt. „Teatr”), pisząc recenzje z przedstawień w teatrach lwowskich;

w ostatnim liście autor dziękuje Ortwinowi za wyrażenie zgody.

Sieroszewski Wacław:

list z 10 VII 1930, z Kamiennej Góry, w sprawie pomocy finansowej państwu Barączom.

Staff Leopold:

listy i kartki pocztowe (127) z lat 1899–1938 (mikrofilm w IBL).

Stempowski Jerzy:

list z 29 I 1935, z Warszawy, z podziękowaniem za pozytywną wzmiankę o twórczości autora zamieszczoną w artykule *Samoistność krytyki literackiej*, opublikowanym w „Sygnałach” (1934, nr 10/11).

Stur Jan:

list z 12 VII 1921, ze Lwowa, z prośbą o umieszczenie w dodatku literackim do „Kuriera Lwowskiego” załączonego wiersza, który jest „*credo* poetyckim” autora i jego odpowiedzią na głosy pewnych krytyków zarzucających jego utworom „zgniłość i dekadencję”.

Szletyński Henryk:

kartki (3).

Terlecki Tymon:

list z 13 XI 1930, ze Lwowa, z prośbą w imieniu redakcji „Słowa Polskiego” o artykuł poświęcony *Warszawiance* Stanisława Wyspiańskiego (do numeru mającego uczcić setną rocznicę Powstania Listopadowego);

list z 6 III 1935, z Warszawy, informujący, iż sprawa wydania pism krytycznych Ortwina „weszła na realne tory” – autor prosi o teksty;

list z 7 VII 1936, z Warszawy, wyrażający zachwyt dla tomu *Próby przekrojów*;

list z 18 VII 1937, z Mądralina, z prośbą o współpracę ze „Sceną Polską” i przygotowanie artykułu o teatrze lwowskim za czasów Tadeusza Pawlikowskiego;

list z 2 VI 1939, z Warszawy, z prośbą o napisanie dla „Sceny Polskiej” wspomnień o Kazimierzu Kamińskim.

Towarzystwo Krzewienia Kultury Teatralnej w Polsce:

list z 20 VIII 1936, z Warszawy, podpisany przez Tymona Terleckiego – z prośbą o współpracę z miesięcznikiem „Teatr”, którego redakcję obejmuje on we wrześniu.

Towarzystwo Wydawnicze J. Mortkowicz w Warszawie:

list z 20 VI 1913 – odpowiedź na propozycję Ortwina (w sprawie udziału w Spółce Wydawniczej); decyzję odkłada się do osobistej rozmowy.

Towarzystwo Wydawnicze „Ignis” (Warszawa):

list z 23 VIII 1923, z Warszawy – w odpowiedzi na list Ortwina kierownictwo firmy przypomina, iż wyraża gowość wydania jego prac krytycznych bez określonego terminu, i pyta, czy ma odesłać rękopis;

list z 31 V 1924 z informacją, iż Towarzystwo zwraca równocześnie rękopis pracy Ortwina *Pisma i szkice*.

Tretiak Andrzej:

list z 24 XI 1913, z Uszejowic – z podziękowaniem za propozycję przekładu *Rozbitka* Conrada;

list z 9 IV 1914 z informacją o przesłaniu części 1 i 2 przekładu dzieła Conrada;

list z 18 VII 1914 – zawiadomienie, iż 20 VII zostanie wysłany poprawiony tekst przekładu części 3 i 4 książki Conrada.

Unger Stanisław:

list z 18 IV 1914, ze Lwowa, potwierdzający odbiór kwoty 500 koron dla Romana Janowskiego za przekład *Amatora-socjalisty* Thomasa Hardy'ego.

„Wiadomości Literackie” (Warszawa):

kilkadziesiąt listów na blankietach tygodnika, podpisanych przez Mieczysława Grydzewskiego, głównie zamówienia artykułów i recenzji, m.in. artykułu o Leopoldzie Staffie (honorarium 25 gr za wiersz), zaproszenia do wzięcia udziału w numerach pisma poświęconych twórczości Stanisława Wyspiańskiego, Stanisława Przybyszewskiego, Juliusza Słowackiego;

w liście z 27 XI 1928 prośba o napisanie artykułu o tomach poezji Antoniego Słonimskiego, Juliana Tuwima i Kazimierza Wierzyńskiego.

Wierzyński Kazimierz:

list z 28 IV 1931 z prośbą o współpracę z tygodnikiem „Kultura”.

Wolska Maryla:

liczne listy i kartki z lat 1900, 1902, 1903, 1905–1907, 1915, 1923, 1930–1932 (mikrofilm w IBL).

Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich:

list z 18 III 1935, ze Lwowa, dotyczący przygotowywanej przez Ortwiną edycji *Wyboru poezji* Kazimierza Tetmajera do serii „Biblioteka Narodowa” (umowa została zawarta 12 VII 1933, z terminem na wrzesień 1933) – wobec niedotrzymania przez Ortwiną terminu Wydawnictwo uważa umowę za rozwiązaną i prosi o zwrot zaliczki (600 zł + 50 zł na maszynopis).

Zegadłowicz Emil:

list z 27 VI 1928 w sprawie pomocy Jerzemu Bandrowskiemu.

Zrębowicz Roman:

listy (4) oraz kartki (15) z pozdrowieniami.

Związek Polskich Wydawców Księgarzy:

list z 20 I 1925, z Warszawy – zawiadomienie o odczytaniu listu Ortwiną na zebraniu z laureatami 15 I i o wysłaniu 1000 zł.

Związek Zawodowy Literatów Polskich, Zarząd Główny:

liczne listy i pisma do Ortwiną jako prezesa oddziału lwowskiego ZZLP, m.in. zawiadomienie podpisane przez Ferdynanda Goetla z 9 XII 1936, iż Zarząd Główny deleguje Ortwiną do Sądu Literackiej Nagrody Państwowej.

Nadto – niezgodnie z układem alfabetycznym:

Gubrynowicz i Syn, księgarnia we Lwowie:

list z 4 IV 1915, ze Lwowa – odmowa zatrudnienia Ortwiną w dziale wydawniczym ze względu na przerwanie działalności firmy z powodu wojny.

Redakcja „Dnia”, Lwów:

list z 29 V 1904, ze Lwowa (podpis nieczytelny), dotyczący współpracy Ortwiną z pismem; propozycja sporządzenia sprawozdania z ubiegłego sezonu teatralnego oraz objęcia po wakacjach kierownictwa działu recenzji;

kartka dotycząca druku artykułu Ortwiną w tym piśmie.

Redakcja „Przeglądu Warszawskiego”:

list z 1 XI 1923, z Warszawy (podpisany przez Mieczysława Tretera), z prośbą o współpracę, o artykuły z dziedziny poezji, sugerujący przygotowanie zbiorowego wydania poezji Kazimierza Tetmajera oraz przekładów Tadeusza Boya-Żeleńskiego.

Zonka (Odrzywolska?):

list bez daty (ok. 1902), z Wenecji – pozdrowienia od osoby, jak wynika z tekstu, serdecznie zaprzyjaźnionej z Ortwinem.

Teczka 10 a

Liczne listy do Ortwina od ojca, Herscha (Henryka) Katzenellenbogena (1849–1917), i matki, Mariem, z domu Katzenellenbogen (1857–1921) – z różnych lat.

Teczka 11

Liczne listy do Ortwina od Róży Katzenellenbogenowej, z domu Fraenkel (1884–1940, od r. 1908 żony Ortwina), z lat 1915–1933.

Listy do Joachima Fraenkla, działacza socjalistycznego, członka stowarzyszenia polsko-żydowskiego „Przymierze Braci” z lat dziewięćdziesiątych XIX wieku.

Teczka 12

Listy Ortwina (ponad 400) do Róży Fraenklówny później Katzenellenbogenowej (tj. narzeczonej, później żony) z lat 1903–1933, na temat spraw osobistych, domowych, literackich.

Teczka 13

PAPIERY DOTYCZĄCE SPRAWY STANISŁAWA BRZOWSKIEGO

Oświadczenia Brzozowskiego, wycinki z prasy, druki – m.in. w kilku egzemplarzach pismo zawiązanego tymczasowo komitetu dla ostatecznego wyświeślenia sprawy Brzozowskiego z propozycją udziału w przyszłości w Komitecie o pełnym składzie, podpisane przez Karola Irzykowskiego, Ostapa Ortwina i Tadeusza Antoniewicza.

Teczka 14

Papiery dotyczące działalności Ortwina jako referenta spraw prasy i propagandy Targów Wschodnich we Lwowie w latach 1922–1934.

Teczka 15

Papiery Związku Zawodowego Literatów Polskich we Lwowie z lat 1930–1939 (Ortwin był prezesem Związku od r. 1931), m.in.: spisy członków, zestawienia zebrań i sprawozdania z odczytów (w sali Kasyna i Koła Literacko-Artystycznego przy ul. Akademickiej 13).

Teczka 16

PAPIERY OSOBISTE ORTWINA

Dokumenty dotyczące najbliższej rodziny: ojca, Herscha (Henryka) Katzenellenbogena (syna Jakuba i Sary, z domu Rawicz), matki, Mariem (córki Gabriela

Katzenellenboga i Hesse, z domu Lidochowera), siostry, Henryki Adolfowej, brata, Edwina Władysława, żony, Róży (córki Jakuba Emanuela Fraenkla i Basi, z domu Bloch).

Dokumenty Ostapa Ortwina (Oskara Katzenellenboga):
 świadectwa szkolne i ze studiów uniwersyteckich;
 zaświadczenia z pracy zawodowej;
 zaświadczenia z pracy w czasopiśmie: „Kurier Lwowski”, „Gazeta Wieczorna”, „Wiek Nowy”;
 projekt (z r. 1914?) kontraktu Spółki Wydawniczej „Ateneum”, w której skład wchodzi: Oskar Katzenellenbogen, Izidor Kreisberg, Leopold Staff, Napoleon Blaustein – „zawiodowcą” Spółki został wybrany Ortwin;
 pismo z 10 III 1924 od Spółki Akcyjnej Wydawniczej we Lwowie, potwierdzające zawarcie umowy na redagowanie przez Ortwina cyklu powieści, którego publikacji podjął się Dział Nakładowy Spółki;
 wypełniony przez Ortwina kwestionariusz Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dotyczący literatów i publicystów (1929);
 Statut Gminy Literatów im. Maurycego Mochnackiego we Lwowie;
 materiały dotyczące spraw majątkowych;
 materiały na temat służby wojskowej – m.in. prośba do Ministerstwa Wojny (datowana: Przemyśl, 19 II 1919) o przyjęcie do Wojska Polskiego oraz pisma w sprawach funkcji i stopni wojskowych w latach następnych, aż do przeniesienia do rezerwy w stopniu majora (1 V 1922);
 materiały związane z pracą w dziale prasowym Targów Wschodnich;
 materiały dotyczące współpracy z Księgarnią Polską Bernarda Połonieckiego (w latach 1903–1913 na stanowisku recenzenta wewnętrznego, następnie – kierownika działu wydawniczego).

Teczka 17

Papiery Towarzystwa „Proletariat” we Lwowie z lat 1894–1895 (sekretarzem Towarzystwa był Joachim Fraenkel).

Teczka 18

Ankieta dotycząca spraw społeczności żydowskiej – „wielokierunkowa”, rozdana w r. 1922 – oraz odpowiedzi powiatów.

Teczka 19

Materiały związane z Teatrem Lwowskim w latach 1927–1929: zestawienia repertuarowe, sprawy finansowe, spisy aktorów.

Teczka 20

Stanisław Brzozowski, *Wspomnienia* (fragment rkpsu).

Teczka 21

Joseph Conrad, *Rozbitek* – w przekładzie Andrzeja Tretiaka (rkps).

Teczka 22

Tadeusz Rittner, *Don Juan* (rkps).

Teczka 23

Tadeusz Rittner, *Człowiek z budki suflera* (mpis).

Teczka 24

Kazimierz Brończyk, *Król Stefan* (mpis).

Teczka 25

Michael Faraday, *Historia świecy* – w przekładzie polskim, nazwiska tłumacza brak (mpis).

Teczka 26

Paul Wagner, *Podstawowe zagadnienia ogólnej geologii* – w przekładzie Zdzisława Opolskiego (mpis).

Teczka 27

Rękopisy drobnych utworów literackich oraz tekstów związanych z literaturą, głównie z redakcji „Kuriera Lwowskiego” (z lat 1921–1922) – m.in. następujących autorów:

Adamowicz Mieczysław, przekład *Ody* Horacego.

Bąkowski Stanisław, wiersze.

Bednarowska Maria, wiersze.

Brzozowski Stanisław, polemika z artykułem Karola Irzykowskiego w „Widnokregach” (mpis z poprawkami autora).

Cybulski Adam Łada, *Kilka słów o Teatrze Słowa*.

Czerny Anna Ludwika, wiersze.

Czosnowski Wacław, wiersze.

Hordyński Jerzy, wiersze.

Jastrzębiec-Kozłowski Czesław, przekład z Chestertona.

Karasiński Leon, wiersze.

Kozicki Władysław, *Nieco o Ostapie Ortwinie* (wstęp do: *Próby przekrojów*).

Mirski Józef, wiersze.

Mueller Antoni, nowele: *Moja siostra*, *Pies*, *Sursum corda*.

Obrzud Zdzisław, wiersze.

Pilecki Franciszek, *Spowiedź* (proza).

Radwański Zbigniew, wiersze.

Rytard Jerzy Mieczysław, wiersz.

Staff Leopold, przekład *Życzenia* Cecca Angiolieriego.

Tuwim Julian, *Popłoch* (wiersz).

Wierzyński Kazimierz, wiersze: *Ziemia*, *Las*, *Maria Magdalena*, *Bal na jeziorze*, *Rzuciłbym wszystko*, *Noc*.

Wittlin Józef, *Ballada anielska* (wiersz), *Z przekładu Homerowej „Odyssei”*.

Wolski Wacław, wiersze.

Teczka 28

KATALOG KSIĘGOZBIORU ORTWINA

Katalog zestawiony przez Ortwina (w 2 zeszytach zawierających wiersze Mieczysława Kossowskiego) według następujących działów:

- I. Poezja polska – poz. 1–350;
- II. Poezja niemiecka – poz. 351–430;
- III. Utwory dramatyczne – poz. 431–630;
- IV. Powieści i nowele – poz. 631–850;
- V. Historia i teoria literatury, krytyka – poz. 851–1200;
- VI. Filozofia – poz. 1201–1400;
- VII. Historia, ekonomia, prawo, polityka, sprawy społeczne – poz. 1401–1550;
- VIII. Słowniki, encyklopedie, podręczniki do języków obcych – poz. 1551–1610.

Od poz. 1611 ciąg dalszy wszystkich działów.

Abstract

OSTAP ORTWIN'S ARCHIVE IN LVOV

Edited by
JADWIGA CZACHOWSKA

(Institute of Literary Research
of the Polish Academy of Sciences, Warsaw)

The paper lists the contents of Ostap Ortwin's (Oskar Katzenellenbogen) Lvov archive as viewed in 1967. The archive comprised various manuscripts by Ortwin himself, letters written to him and texts he gathered most often concerning Polish literature and occasionally world literature.